

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรคมะเร็งทั้งโดยรวมและรายด้านระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของมารดา และอำนาจการทำนายพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ มารดาผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งที่พบบ่อยมารับการตรวจตามแพทย์นัดที่คลินิกโรคเลือดหรือโรคมะเร็ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ มารดาของผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งที่พบบ่อยมารับการตรวจที่คลินิกโรคเลือดหรือโรคมะเร็ง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี และโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างคือ

1. มีบุตรอายุ 4-12 ปี และป่วยเป็นโรคมะเร็งตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป
2. เป็นผู้ดูแลผู้ป่วย
3. ผู้ป่วยมาตรวจตามแพทย์นัด
4. มีสติสัมปชัญญะ เข้าใจภาษาไทย และสื่อสารกันได้

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร $n = 10k+50$ (k คือจำนวนปัจจัย) (Thorndike, 1987 อ้างตาม ธวัชชัย, 2532) ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 ราย การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยแบ่งตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงพยาบาลดังนี้ โรงพยาบาลหาดใหญ่ จำนวน 30 คน โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี จำนวน 20 คน และโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ จำนวน 80 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสอบถามที่สร้างจากกรอบแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพ ของเพนเดอร์ (Pender, 1996) ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง และแบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง ซึ่งมีทั้งหมด 3 ส่วน คือ

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบ่งเป็น 2 ส่วน

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของมารดา เป็นแบบสอบถามเลือกตอบและเติมคำ มีจำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ของครอบครัว ความเพียงพอของรายได้ และการรับรู้ภาวะสุขภาพของบุตร

1.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็ง เป็นแบบสอบถามเลือกตอบและเติมคำมีจำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา การวินิจฉัยโรค และระยะเวลาเจ็บป่วย

2. แบบสอบถามพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของเพนเดอร์ (Pender, 1996) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ มีจำนวน 6 ข้อ (1,2,11,12,21,22) ด้านการออกกำลังกาย มีจำนวน 5 ข้อ (3,13,15,23,24) ด้านโภชนาการ มีจำนวน 6 ข้อ (4,5,10,14,19,25) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีจำนวน 4 ข้อ (6,16,20,27) ด้านการจัดการกับความเครียด มีจำนวน 4 ข้อ (7,9,17,18) และด้านพัฒนาทางจิตวิญญาณ มีจำนวน 5 ข้อ (8,26,28,29,30) มีข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ (Walker, Sechrist, & Pender, 1987) ดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ หมายถึง มารดาผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งปฏิบัติตามข้อความนั้นทุกวันหรือทุกครั้ง ให้ 4 คะแนน

ปฏิบัติเป็นบ่อยครั้ง หมายถึง มารดาผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งปฏิบัติตามข้อความนั้นบ่อยครั้งหรือเกือบทุกวัน (4-6 ครั้ง/สัปดาห์) ให้ 3 คะแนน

ปฏิบัติเป็นบางครั้ง หมายถึง มารดาผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นบางครั้งหรือเป็นส่วนน้อย (1-3 ครั้ง/สัปดาห์) ให้ 2 คะแนน

ไม่เคยปฏิบัติเลย หมายถึง มารดาผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งไม่ปฏิบัติตามข้อความนั้นเลย ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การประเมินระดับพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรค

มะเร็ง พิจารณาจากค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งใช้หลักสถิติการคำนวณหา
อันตรภาคชั้น (ชูศรี, 2544) โดยใช้สูตร ค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนสูงสุด-ค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนต่ำสุด÷
จำนวนชั้น ได้ค่าเท่ากับ 1

กำหนดแต่ละช่วงคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.00-4.00 หมายถึง พฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตร
ป่วยด้วยโรคมะเร็ง อยู่ในระดับ สูง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.00-2.99 หมายถึง พฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตร
ป่วยด้วยโรคมะเร็ง อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.99 หมายถึง พฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตร
ป่วยด้วยโรคมะเร็ง อยู่ในระดับ ต่ำ

3. แบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตร
ป่วยด้วยโรคมะเร็ง เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของเพนเดอร์ (Pender, 1996)
ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน ดังนี้

3.1 แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ
จำนวน 16 ข้อ

3.2 แบบสอบถามการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ
จำนวน 16 ข้อ

3.3 แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตน จำนวน 17 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ดังนี้

รับรู้ว่าเป็นประโยชน์/อุปสรรค/สมรรถนะมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการรับรู้ของมารดา
ผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งว่าเป็นประโยชน์/อุปสรรค/สมรรถนะ มาก ให้ 4 คะแนน

รับรู้ว่าเป็นประโยชน์/อุปสรรค/สมรรถนะปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการรับรู้ของ
มารดาผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งว่าเป็นประโยชน์/อุปสรรค/สมรรถนะ ปานกลาง ให้ 3 คะแนน

รับรู้ว่าเป็นประโยชน์/อุปสรรค/สมรรถนะน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการรับรู้ของมารดา
ผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งว่าเป็นประโยชน์/อุปสรรค/สมรรถนะ น้อย ให้ 2 คะแนน

รับรู้ว่าไม่เป็นประโยชน์/อุปสรรค/สมรรถนะ หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการรับรู้ของมารดา
ผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งว่าไม่เป็นประโยชน์/อุปสรรค/สมรรถนะ ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การประเมินระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพ
บุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของผลรวมคะแนนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของ

มารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง ซึ่งใช้หลักสถิติการคำนวณหาอันตรภาคชั้น (ชูศรี, 2544) โดยให้สูตร ค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนสูงสุด-ค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนต่ำสุด÷จำนวนชั้น ได้ค่าเท่ากับ 1

กำหนดแต่ละช่วงคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.00-4.00 หมายถึง มารดาผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งมีการรับรู้ประโยชน์/

รับรู้อุปสรรค/รับรู้สมรรถนะแห่งตน อยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.00-2.99 หมายถึง มารดาผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งมีการรับรู้ประโยชน์/รับรู้

อุปสรรค/รับรู้สมรรถนะแห่งตน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.99 หมายถึง มารดาผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งมีการรับรู้ประโยชน์/รับรู้

อุปสรรค/รับรู้สมรรถนะแห่งตน อยู่ในระดับต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาความตรงของเครื่องมือ (validity)

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและนำกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้จากการศึกษามาช่วยในการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถามพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตร แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ แบบสอบถามการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ และแบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตน หาความตรงของเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลที่เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลสาขากุมารเวชศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน และพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็ง จำนวน 1 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาพร้อมทั้งนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability)

การหาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ แบบสอบถามการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ และแบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว

ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษารายงาน 18 ราย นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (ยูวดี, 2537) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบสอบถามดังนี้ แบบสอบถามพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง เท่ากับ .83 แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ เท่ากับ .70 แบบสอบถามการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ เท่ากับ .70 และแบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตน เท่ากับ .81

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัว อธิบาย ถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมขอความร่วมมือในการวิจัย และชี้แจง ให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่า การตอบรับหรือการปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้จะไม่มีผลใดๆต่อ กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้ถือเป็นความลับและนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ส่วนผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างสามารถแจ้งขอออกจากการศึกษาได้ก่อนการดำเนินการวิจัยจะสิ้นสุด โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งเหตุผลใดๆกับผู้วิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีการเตรียมความพร้อมในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เสนอต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานีและโรงพยาบาลสงขลานครินทร์เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้างานผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลดังกล่าวเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและรายละเอียดต่างๆในการเก็บข้อมูล พร้อมขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้

- 3.1 ผู้วิจัยศึกษารายงานประวัติของผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็ง พร้อมเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้

3.2 ผู้วิจัยพบมารดาและผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งขณะรอตรวจที่คลินิกโรคเลือดหรือโรคมะเร็ง สร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มตัวอย่างโดยการแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการตอบแบบสอบถาม ขออนุญาตและขอความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงให้ทราบเกี่ยวกับสิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย

3.3 เมื่อมารดาของผู้ป่วยเด็กโรคมะเร็งตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยให้เซ็นยินยอมการเข้าร่วมวิจัย พร้อมจัดหาสถานที่ที่มีเสียงรบกวนน้อยที่สุดและดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยอธิบายให้มารดาเข้าใจถึงวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างละเอียด จากนั้นผู้วิจัยให้มารดาตอบแบบสอบถามการวิจัย กรณีที่มารดาอ่านหนังสือไม่ออกผู้วิจัยจะเป็นผู้อ่านแบบสอบถามให้แก่มารดา

3.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาคิดคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS version 11.5 for Windows และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยการแจกแจงความถี่และจำนวนร้อยละ
2. วิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์คะแนนการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนโดยคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)
5. หาความสามารถในการทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพกับพฤติกรรมของมารดาในการสร้างเสริมสุขภาพบุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง โดยใช้การวิเคราะห์ ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)